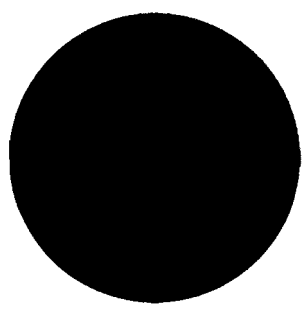

การดำเนินการโครงการระบบบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
อย่างยั่งยืนและระบบแก้ไขปัญหามลพิษของประเทศไทย

จัดทำโดย

คณะกรรมการบริหารจัดการน้ำและมลพิษ (กบอ.)

สำนักงานนโยบายและบริหารจัดการน้ำและมลพิษแห่งชาติ (สบอช.)

วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖

การดำเนินโครงการระบบบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน และระบบแก้ไขปัญหอุทกภัยของประเทศไทย

ความเป็นมา

ตามที่หลายฝ่ายได้แสดงความสนใจ ตลอดจนความเป็นห่วงเกี่ยวกับการบริหารจัดการและผลสัมฤทธิ์ที่จะได้รับจากโครงการระบบบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน และระบบแก้ไขปัญหอุทกภัย ภายใต้กรอบเงินงบประมาณ ๓.๔ แสนล้านบาทของรัฐบาลนั้น

คณะกรรมการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย (กบอ.) ขอชี้แจงให้ทราบว่า แนวทางการทำงานของ กบอ. ได้เน้นโครงการที่มีความเหมาะสมกับประเทศไทยและสามารถใช้งานได้มีประสิทธิภาพ ในการป้องกันน้ำท่วมและภัยแล้งในระบบสถิติ ๑๐๐ ปี (๑๐๐ year return period) และได้เน้นการใช้งบประมาณที่คุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด โดยยึดแนวทางที่คณะกรรมการยุทธศาสตร์เพื่อการฟื้นฟูและสร้างอนาคตประเทศ (กยอ.) และ คณะกรรมการยุทธศาสตร์เพื่อวางระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (กยน.) ได้กำหนดไว้ โดยมีขั้นตอนการทำงานดังนี้ คือ

ขั้นตอนที่ ๑ คณะกรรมการยุทธศาสตร์เพื่อการฟื้นฟูและสร้างอนาคตประเทศ (กยอ.)

Strategic Committee for Reconstruction and Future Development (SCRF)

(๑) ภาวะวิกฤติจากอุทกภัยในปี ๒๕๕๔ ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการของประเทศเป็นอย่างมาก แต่ด้วยภาคเกษตรกรรมของไทยมีความสามารถในการแข่งขันที่อยู่บนพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติ และทุนทางสังคมที่ดี จึงเอื้อต่อการฟื้นตัวให้สามารถกลับมาเข้มแข็งได้ในระยะสั้น ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมไทยยังต้องพึ่งพาการลงทุนจากต่างประเทศและการส่งออก จึงได้รับผลกระทบในเรื่องของความเชื่อมั่นจากวิกฤติในครั้งนี้เป็นอย่างมาก

(๒) รัฐบาลจึงจำเป็นต้องฟื้นฟูเยียวยาและวางรากฐานในการปรับโครงสร้างในระยะยาวโดยการจัดตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์เพื่อการฟื้นฟูและสร้างอนาคตของประเทศ (กยอ.) เพื่อดำเนินการกิจ ๓ ประการ คือ

๒.๑ การสร้างความเชื่อมั่นแก่ภาคการผลิตและบริการด้วยการลงทุน เพื่อการป้องกันอุทกภัย ในพื้นที่เสี่ยงและมีผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมสูง

๒.๒ การสร้างความสามารถในการแข่งขัน เพื่อรักษาความเป็นผู้นำ และระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

๒.๓ การสร้างอนาคตที่ยั่งยืน โดยมีแนวทางการพัฒนาประเทศที่อยู่บนพื้นฐานของการป้องกันและจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ และสถานการณ์วิกฤติต่างๆ

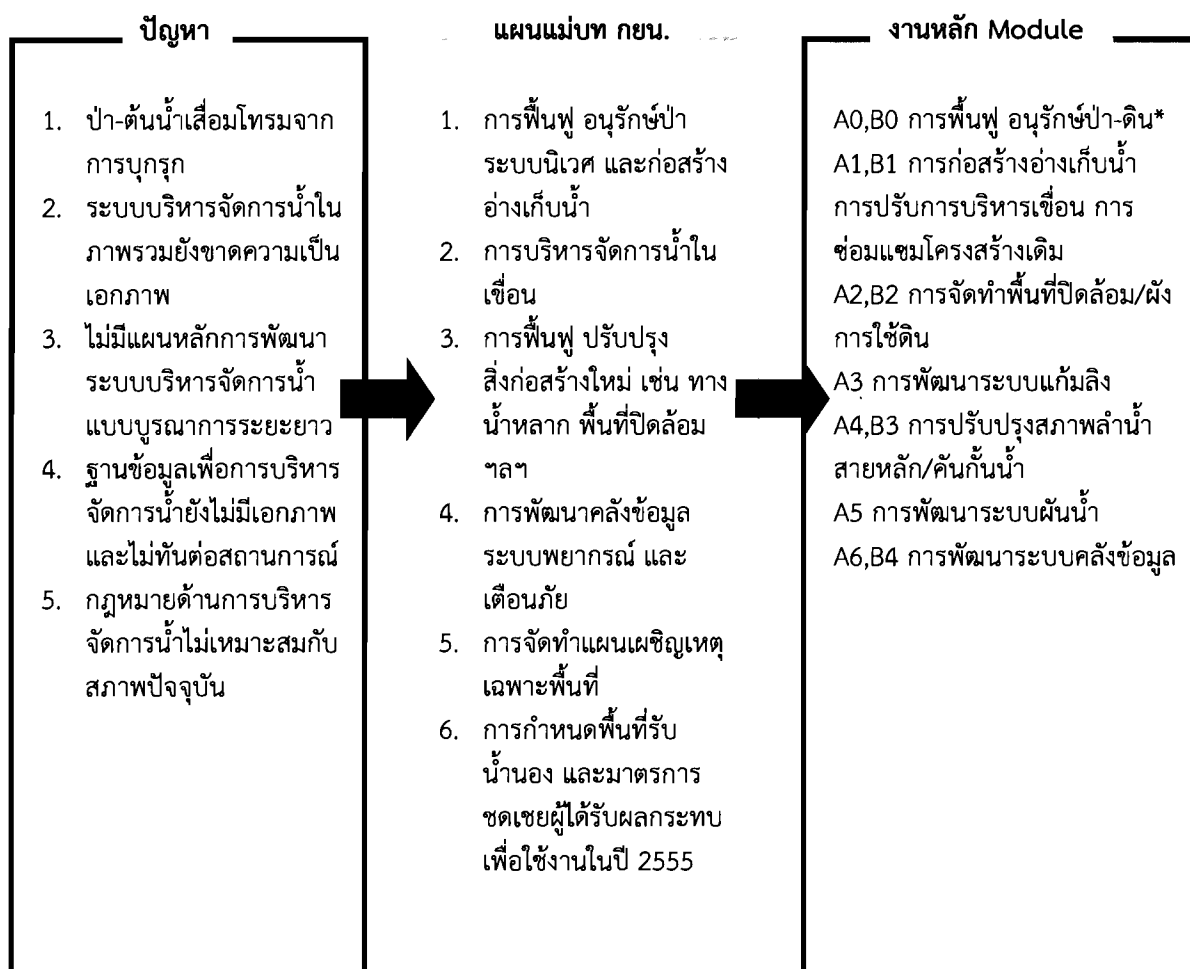
(๓) คณะกรรมการยุทธศาสตร์เพื่อการฟื้นฟูและสร้างอนาคตประเทศ (กยอ.) ได้กำหนดเป้าหมายออกเป็น ๒ ระยะ คือ

๓.๑ เป้าหมายระยะสั้น

- การสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนและนักลงทุนว่าก่อนฤดูฝนปี ๒๕๕๕ จะมีการบริหารจัดการน้ำเพื่อไม่ให้เกิดวิกฤติอุทกภัย
- การป้องกันความเสียหายในพื้นที่เสี่ยง และมีผลกระทบในทางเศรษฐกิจและสังคมสูง เช่น นิคมอุตสาหกรรม

แนวทางแก้ไขปัญหตามพระราชดำริ

○ สมดุลระหว่างการอนุรักษ์และพัฒนา ○ ความสัมพันธ์ ป่า-ดิน-น้ำ ○ ภูมิสังคม ○ น้ำต้องมีที่อยู่
○ การระบายน้ำ-กักน้ำต้องประสานกัน ○ รักษาความมั่นคงด้านน้ำ ○ พัฒนابนพื้นฐานที่มีอยู่เดิม

* รัฐบาลเป็นผู้ดำเนินการเอง

รูปที่ ๑ การสรุปปัญหา และแนวทางในการแก้ไขปัญหตามพระราชดำริมาเป็นแผนแม่บท และแผนงานหลักในการดำเนินการ

๓.๒ เป้าหมายระยะยาว

- พัฒนาประเทศเพื่อลดความเสี่ยงของอุทกภัย หรือหลีกเลี่ยงความเสียหายที่อาจเกิดจากอุทกภัยอย่างถาวร
- การลงทุนในระบบบริหารจัดการน้ำ(แก้ปัญหาอุทกภัยและภัยแล้ง)
- การสร้างโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาเมืองและพื้นที่อุตสาหกรรม
- การปรับปรุงกฎระเบียบภาครัฐที่เกี่ยวข้อง
- การจัดหาแหล่งเงินทุนโดยคำนึงถึงวินัยการคลัง การบริหารการลงทุนและการจัดการที่มีประสิทธิภาพ

(๔) คณะกรรมการยุทธศาสตร์เพื่อการฟื้นฟูและสร้างอนาคตประเทศ (กยอ.) ได้กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการฟื้นฟู และสร้างอนาคตของประเทศ ๕ ยุทธศาสตร์ด้วยกัน คือ

๔.๑ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ(การแก้ปัญหาอุทกภัยและภัยแล้ง)

- ระยะเร่งด่วน โดยการกำหนดแผนงานฟื้นฟูและปรับปรุงประสิทธิภาพสิ่งก่อสร้างเดิม ป้องกันพื้นที่ที่มีผลกระทบในทางเศรษฐกิจสูง
- การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน

๔.๒ การปรับโครงสร้างการผลิตและการบริการ

- โดยเน้นการปรับโครงสร้างเพื่อป้องกันภาคการผลิต จากความเสี่ยงภัยพิบัติ และสถานการณ์วิกฤติ
- ปรับโครงสร้างภาคการผลิตเพื่อยกระดับศักยภาพในการแข่งขัน ทั้งด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ

๔.๓ การพัฒนาเชิงพื้นที่เศรษฐกิจใหม่

- เพื่อส่งเสริมให้เกิดการกระจายกิจกรรมความเจริญทางเศรษฐกิจในระดับภาคและประเทศ
- เพื่อกระตุ้นการเติบโตและการเชื่อมโยงของสาขาต่างๆทางเศรษฐกิจ
- เพื่อพัฒนาพื้นที่ในภูมิภาคให้เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

๔.๔ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

- โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบคมนาคมขนส่ง ทั้งระบบถนน, ระบบรถไฟ, การขนส่งทางอากาศ, การขนส่งทางน้ำที่เชื่อมโยงระหว่างประเทศ, ด้านโทรคมนาคมและความมั่นคงด้านพลังงาน

๔.๕ การบริหารจัดการเพื่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

- โดยการจัดตั้งองค์กรและระบบบริหารจัดการภัยพิบัติและสถานการณ์วิกฤติที่มีเอกภาพ บูรณาการ และยืดหยุ่น ซึ่งต้องมีการศึกษาเพื่อกำหนดภารกิจที่จะต้องดำเนินการในการจัดการภัยพิบัติและสถานการณ์วิกฤติให้ชัดเจน

ขั้นตอนที่ ๒ คณะกรรมการยุทธศาสตร์เพื่อวางระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (กยน.)

Strategic Committee for Water Resources Management (SCWRM)

เพื่อให้ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำ(การแก้ไขปัญหาอุทกภัยและภัยแล้ง) ซึ่งเป็นเรื่องเร่งด่วนและสำคัญ ที่ต้องดำเนินการมีกรอบแนวทางที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น รัฐบาลจึงได้แต่งตั้ง คณะกรรมการยุทธศาสตร์เพื่อวางระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (กยน.) เพื่อจัดทำแผนแม่บทและยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างเป็นระบบ โดยได้นำแนวทางตามพระราชดำริมาเป็นหลักในการพิจารณาจัดทำแผนแม่บทดังกล่าวด้วย (ตามรูปที่ ๑) รวมทั้งจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ในการแก้ไขปัญหาและวางระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ และกำหนดกรอบการลงทุนด้านการบริหารทรัพยากรน้ำของประเทศ

ขั้นตอนที่ ๓ คณะกรรมการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย (กบอ.)

เพื่อนำแผนแม่บทและยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ(การแก้ไขปัญหาอุทกภัยและภัยแล้ง)อย่างเป็นระบบที่ คณะกรรมการยุทธศาสตร์เพื่อวางระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (กยน.) จัดทำขึ้น ไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างแท้จริง รัฐบาลจึงได้จัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย (กบอ.) ให้มีหน้าที่ จัดทำแผนปฏิบัติการและควบคุมดูแลบริหารจัดการน้ำให้เป็นไปตามแผนที่ คณะกรรมการยุทธศาสตร์เพื่อวางระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (กยน.) กำหนด รวมทั้งกำหนดวิธีการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยให้เหมาะสม สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการที่จัดทำขึ้น

การปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย (กบอ.)

๑.๑ ระยะเร่งด่วน

ได้สั่งการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำเสนอแผนงาน ประมาณการงบประมาณและมาตรการแก้ไขปัญหาในระยะเร่งด่วน โดยมีสมมุติฐานว่าแต่ละหน่วยงานจะรู้ปัญหา และมีผลการศึกษาออกแบบโครงการระดับหนึ่งแล้วเสนอต่อคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย (กบอ.) เพื่อพิจารณาคัดเลือกแผนงานที่สามารถรองรับสถานการณ์ในระยะเร่งด่วนให้ทันใช้งานในปี ๒๕๕๕ เช่น การจัดทำแผนเผชิญเหตุ การขุดลอกคลองระบายน้ำ ท่อระบายน้ำเดิมมาดำเนินการก่อน

๑.๒ ระยะยั่งยืน

ได้จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อแก้ไขปัญหาระยะยาว เช่น การก่อสร้างเขื่อน ระบบผันน้ำ แก้มลิง การปรับปรุงขยายขุดลอกคลองน้ำ และการทำพื้นที่ปดล้อม รวมทั้งได้มีการวิเคราะห์ทางเลือกที่เหมาะสมโดยการพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหามากมายทางมาประกอบกันเป็นมาตรการต่างๆ และได้พิจารณาคัดเลือกทางเลือกแนวทางที่เหมาะสม และปัจจัยที่เกี่ยวข้องทุกด้าน ทั้งด้านภูมิประเทศ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยได้มีการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลอย่างละเอียดโดยใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสูง โดยกำหนดขั้นตอนการดำเนินการดังนี้ คือ

๑ การเตรียมการด้านการเงิน

กยอ. ได้เสนอแผนยุทธศาสตร์เพื่อการฟื้นฟูและสร้างอนาคตประเทศต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อมีมติให้ออกพระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงิน เพื่อการวางระบบบริหารจัดการน้ำและสร้างอนาคตประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๕ โดยแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ กลุ่มน้ำเจ้าพระยา จำนวน ๘ แผนงาน และกลุ่มน้ำอื่นๆ ๑๓ กลุ่มน้ำ จำนวน ๖ แผนงาน โดยรายละเอียดของแผนงาน มีดังนี้

ลุ่มเจ้าพระยา

๑.การฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าและระบบนิเวศ

- โครงการฟื้นฟู และอนุรักษ์ดินต้นน้ำ โดยการปลูกป่าการฟื้นฟูป่าต้นน้ำ กลางน้ำ และท้ายน้ำ สร้างฝายแนว และอนุรักษ์ดินต้นน้ำ ของแม่น้ำปิง วัง ยม น่าน สะแกกรัง ท่าจีน และป่าสัก (A๐)
- โครงการสร้างอ่างเก็บน้ำในลุ่มน้ำยม ลุ่มน้ำสะแกกรัง ลุ่มน้ำน่าน ลุ่มน้ำป่าสัก (A๑)

๒.แผนงานการบริหารจัดการเขื่อนเก็บกักน้ำหลัก และการจัดทำแผนบริหารจัดการน้ำของประเทศประจำปี

- การพัฒนาแผนการบริหารน้ำในเขื่อนสำคัญในลุ่มน้ำสำคัญ และการจัดทำแผนการบริหารจัดการน้ำในกรณีต่างๆ พร้อมทั้งนำเสนอข้อมูลน้ำและเกี่ยวข้องกับสู่สาธารณะชน

๓.แผนฟื้นฟูและปรับปรุงประสิทธิภาพสิ่งก่อสร้างเดิมหรือตามแผนที่วางไว้

- โครงการจัดทำฝายการใช้ที่ดิน/และการใช้ประโยชน์ที่ดินในฝาย รวมทั้งจัดทำพื้นที่ปิดล้อม(A๒)
- โครงการปรับปรุงสภาพลำน้ำสายหลัก และคันริมแม่น้ำส่วนที่เหลือ (A๔)
- โครงการจัดทำทางน้ำหลาก (Floodway) หรือทางผันน้ำ(flood diversion channel) รวมทั้งถนนและอาคารองค์ประกอบเพื่อรับน้ำหลากจาก แม่น้ำป่าสัก และแม่น้ำเจ้าพระยาไปทางตะวันออกหรือทั้ง ๒ ฝั่ง (A๕)

๔.แผนการพัฒนาลังข้อมูล ระบบพยากรณ์ และเตือนภัย

- โครงการพัฒนาลังข้อมูลน้ำ ระบบแบบจำลองเพื่อการพยากรณ์ และปรับปรุงระบบเตือนภัยของประเทศ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน(A๖)

๕.แผนงานเผชิญเหตุเฉพาะพื้นที่

- พัฒนาระบบป้องกันบรรเทาอุทกภัยในพื้นที่ที่มีความสำคัญ โดยให้มีระบบสร้างคลังเครื่องมือ จัดเตรียมแผนคมนาคมและอุทกภัย แก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียจากน้ำท่วมซึ่งรวมทั้งระบบการแก้ปัญหาภัยแล้ง จัดทำแผนช่วยเหลือฟื้นฟูผลกระทบ ฯลฯ

๖.แผนงานการกำหนดพื้นที่รับน้ำนองและมาตรการช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการใช้พื้นที่เพื่อการรับน้ำ

- โครงการปรับปรุงพื้นที่เกษตรชลประทานให้เป็นแก้มลิง แม่น้ำประมาณ ๒ ล้านไร่ สามารถปลูกข้าวนาปรังได้ปีละ ๒ ครั้ง ประกอบด้วยพื้นที่ชลประทานของโครงการพิษณุโลกและโครงการเจ้าพระยาใหญ่และพื้นที่ชุ่มน้ำขนาดใหญ่ (A3)

๗.แผนงานปรับปรุงองค์กรเพื่อการบริหารจัดการน้ำ

- ในระยะเร่งด่วน ให้มีคณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อบริหารจัดการแผนปฏิบัติการภายใต้แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำสามารถสั่งการ ติดตามการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ
- ให้มีองค์กรบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศเป็นการถาวร

๘.การสร้างความเข้าใจ การยอมรับ และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอุทกภัยขนาดใหญ่ของทุกภาคส่วน

เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเกิดความเข้าใจ และรับรู้ถึงความก้าวหน้าของรัฐเกี่ยวกับแผนงานการบริหารจัดการน้ำ และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และบริหารจัดการน้ำผ่านเวทีประชาคม รวมถึงการอบรมอาสาสมัครให้ในท้องถิ่น

๑๗ กลุ่มน้ำอื่นๆ

๑. การฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าและระบบนิเวศ

- โครงการฟื้นฟู และอนุรักษ์ดินต้นน้ำ โดยการปลูกป่าการฟื้นฟูป่าต้นน้ำกลางน้ำและท้ายน้ำ สร้างฝายแม้ว และอนุรักษ์ดินต้นน้ำ ของกลุ่มน้ำภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ(B0)

- โครงการสร้างอ่างเก็บน้ำในลุ่มน้ำภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (B1)

๒. แผนฟื้นฟูและปรับปรุงประสิทธิภาพสิ่งก่อสร้างเดิมหรือตามแผนที่วางไว้

- โครงการจัดทำผังการใช้ที่ดิน/และการใช้ประโยชน์ที่ดินในผัง รวมทั้งจัดทำพื้นที่ปิดล้อม (B2)

- โครงการปรับปรุงสภาพลำน้ำสายหลัก และคันริมแม่น้ำส่วนที่เหลือ(B3)

๓. แผนการพัฒนาลังข้อมูล ระบบพยากรณ์และเตือนภัย

- โครงการพัฒนาลังข้อมูลน้ำ ระบบแบบจำลองเพื่อการพยากรณ์และปรับปรุงระบบเตือนภัยของประเทศ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

๔. แผนงานเผชิญเหตุเฉพาะพื้นที่

- พัฒนาระบบป้องกันบรรเทาอุทกภัยในพื้นที่ที่มีความสำคัญ โดยให้มีระบบสร้างคลังเครื่องมือ จัดเตรียมแผนคมนาคมและอุทกภัย แก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียจากน้ำท่วมขัง จัดทำแผนช่วยเหลือฟื้นฟูผลกระทบ ฯลฯ

๕. แผนงานปรับปรุงองค์กรเพื่อการบริหารจัดการน้ำ

- ในระยะเร่งด่วน ให้มีคณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อบริหารจัดการแผนปฏิบัติการภายใต้แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำสามารถสั่งการ ติดตามการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ

- ให้มีองค์กรบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศเป็นการถาวร

๖. การสร้างความเข้าใจ การยอมรับ และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอุทกภัยขนาดใหญ่ของทุกภาคส่วน

เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเกิดความเข้าใจ และรับรู้ถึงความก้าวหน้าของรัฐเกี่ยวกับแผนงานการบริหารจัดการน้ำ และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และบริหารจัดการน้ำผ่านเวทีประชาคม รวมถึงการอบรมอาสาสมัครให้ในท้องถิ่น

๒ การเสนอกรอบแนวคิด (Conceptual Plan) เพื่อออกแบบก่อสร้างระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน

(๑) กบอ. ได้พิจารณากำหนดให้มีการแข่งขันในการเสนอกรอบแนวคิด (Conceptual Plan) เพื่อออกแบบก่อสร้างระบบการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน และระบบแก้ไขปัญหาอุทกภัยและภัยแล้งของประเทศขึ้น โดยมีแนวคิด จุดมุ่งหมาย และแนวทางในการดำเนินการ สรุปได้ดังนี้

๑.๑) กบอ. ได้จัดตั้งคณะกรรมการจัดทำ TOR โดยการคัดสรรบุคลากรผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการน้ำทั้งจากราชการซึ่งมีประสบการณ์ด้านการจัดการน้ำอย่างสูง (กรมชลประทาน) และอาจารย์จากสถาบันการศึกษาที่มีความรู้ ความชำนาญเป็นอย่างยิ่ง มาร่วมเป็นกรรมการดำเนินการประยุกต์ แผนแม่บทของ กยน. และแผนงานโครงการที่หน่วยงานด้านการบริหารจัดการน้ำเสนอ พร้อมจัดทำเป็นข้อกำหนดโครงการเสนอกรอบแนวคิด ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวได้แยกการดำเนินการออกเป็น ๒ กลุ่มน้ำ คือ Module A “ลุ่มน้ำเจ้าพระยา” และ Module B “ลุ่มน้ำอื่นๆ” โดยมีเป้าหมายหลักให้โครงการต้องแล้วเสร็จให้เร็วที่สุด เพื่อให้สามารถรองรับกับสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งไม่อาจคาดการณ์ได้ ลักษณะของโครงการจะต้องผนวกการศึกษาออกแบบ แนวทางการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องตามกฎหมาย เทคนิคการก่อสร้าง เพื่อให้ได้โครงการที่เหมาะสม ภายใต้งบประมาณที่กำหนด โดย กบอ. ได้เลือกกระบวนการก่อสร้างในลักษณะ “ออกแบบ ก่อสร้าง (Design and Build)” ทั้งนี้เพื่อเป็นการ

รวมจุดแข็งของคณะทำงานด้านการศึกษา และบริษัทก่อสร้างเข้าด้วยกัน และยังทำให้ลดขั้นตอนในการดำเนินการ ซึ่งช่วยให้โครงการแล้วเสร็จเร็วขึ้น

๑.๒) เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและความเข้าใจทั้งในภาคเอกชนที่สนใจจะเข้าร่วมเสนอกรอบแนวคิด (Conceptual plan) และประชาชนทั่วไป กบอ. ได้จัดให้มีการชี้แจง ข้อกำหนดโครงการ พร้อมให้มีการซักถามได้ทุกปัญหาที่เกี่ยวข้องกับ TOR ที่ กบอ. ได้จัดทำขึ้น จัดพิมพ์เอกสาร คำถาม-คำตอบ ทั้งหลายออกแก่สาธารณชนโดยกำหนดให้เอกสารดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของสัญญา

๑.๓) เพื่อให้ได้ผลงานที่ดีที่สุด กบอ. ได้ตั้งเกณฑ์ด้านคุณสมบัติของผู้เข้าร่วมยื่นข้อเสนอไว้อย่างสูงมาก เพื่อให้ได้ผู้ดำเนินการที่มีประสบการณ์ทำงานในโครงการขนาดใหญ่ในระดับชาติหรือระดับโลก มาเป็นผู้ดำเนินการอย่างแท้จริง และเพื่อให้ได้ผลงานที่ละเอียดถูกต้องได้กำหนดให้ผู้ยื่นข้อเสนอ

- ต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยละเอียดโดยใช้แบบจำลองคณิตศาสตร์
- ต้องเสนอรายละเอียดด้านค่าก่อสร้าง ผลประโยชน์ และความคุ้มค่าในการลงทุน เช่น ค่าลงทุน ต่อ ผลประโยชน์ที่ได้รับ อาทิเช่น ค่าลงทุน (บาท) ต่อ อัตราการระบายน้ำ (ลบ.ม./วินาที) ของโครงสร้างที่เสนอ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญจะสามารถบอกได้ว่า สิ่งที่เสนอ ถูก หรือ ผิดกว่าที่เคยดำเนินการมาในอดีต เป็นต้น

๑.๔) เพื่อให้ความสำคัญในความสอดคล้องของการดำเนินการในทุกแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทั้งเขื่อน ระบบผันน้ำ แก้มลิง ฯลฯ จึงได้กำหนดให้ผู้ยื่นข้อเสนอทุกราย ต้องมีการบูรณาการทางแก้ปัญหาทุกทางเข้าด้วยกัน โดย กบอ. จึงได้ให้การสนับสนุนข้อมูล และเอกสารการศึกษาที่มีอยู่ให้กับผู้ยื่นข้อเสนอ เพื่อให้ได้ข้อเสนอกรอบแนวคิดที่ละเอียดและถูกต้องที่สุด

(๒) หลังจากที่มีรัฐบาลได้ประกาศเชิญชวนให้มีการยื่นข้อเสนอกรอบแนวคิด สามารถสรุปจำนวนของ ผู้ที่สนใจและจำนวนผู้ที่ผ่านการคัดเลือกข้อเสนอกรอบแนวคิด ดังนี้

ก) บริษัทหรือกลุ่มบริษัทที่แสดงความสนใจเข้าแข่งขัน

ลำดับ	ขั้นตอน	จำนวน
๑.	บริษัทที่สนใจมารับ TOR (Conceptual Plan)	๓๙๘ ราย
๒.	บริษัทรวมกลุ่ม เพื่อยื่นข้อเสนอ	๓๔ กลุ่ม/๑๑๔ ราย
๓.	กลุ่มบริษัทผ่านคุณสมบัติ	๘ กลุ่ม/ ๔๒ ราย

ข) บริษัท/กลุ่มบริษัท ที่ได้รับการคัดเลือก ๖ ราย ดังนี้

ลำดับ	กลุ่มบริษัท/บริษัท	หมายเหตุ
๑	Korea Water Resources Corporation (K-water)	เกาหลีใต้
๒	กิจการร่วมค้า ชัมมิต เอสยูที	ไทย
๓	กิจการร่วมค้า ญี่ปุ่น-ไทย	ญี่ปุ่น-ไทย
๔	กิจการร่วมค้า ทีมไทยแลนด์	ไทย
๕	กลุ่มบริษัทค้าร่วม ล็อกเคย์	ไทย-สวิตเซอร์แลนด์
๖	ITD-PowerChina JV	ไทย-จีน

จากผลการคัดเลือกปรากฏว่ามีกลุ่มบริษัทที่ผ่านการคัดเลือกทั้งสิ้น ๖ กลุ่ม จากกลุ่มบริษัทที่ผ่านคุณสมบัติทั้งสิ้น ๘ บริษัท เนื่องจากตรวจสอบเพิ่มเติมผิดเงื่อนไขคุณสมบัติการยื่นข้อเสนอกรอบแนวคิดจำนวน ๒ บริษัท โดยกลุ่มบริษัทที่ผ่านการคัดเลือกทั้ง ๖ กลุ่มมีบริษัทจากประเทศไทย ๑๖ บริษัท หรือประมาณร้อยละ ๕๒ บริษัทจากต่างประเทศ ๑๕ บริษัท หรือประมาณร้อยละ ๔๘

๓ สถานะภาพปัจจุบันของการดำเนินการ

การเสนอขึ้นออกแบบและก่อสร้างในระดับ Definitive Design

กบอ. และคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกโครงการเพื่อออกแบบและก่อสร้างระบบบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืนและระบบแก้ไขปัญหามลพิษของประเทศไทย (กคณอ.) ได้ประมวลข้อเสนอกรอบแนวคิดจากทุกกลุ่มบริษัทที่ผ่านการคัดเลือกเบื้องต้น มาจัดทำเป็น TOR (ฉบับการประมูล) เพื่อให้ผู้ที่ผ่านการคัดเลือกดำเนินการจัดทำ Definitive Design เสร็จได้ดังนี้

(๑) ด้านการจัดซื้อจัดจ้าง

- กระบวนการจัดซื้อ จัดจ้างและการออกแบบจะเป็น แบบ Design and Build โดยเหตุผลเพื่อความรวดเร็วในการดำเนินการ และ การรวมจุดแข็งของฝ่ายออกแบบ และเทคนิคการก่อสร้างของผู้รับจ้างก่อสร้างเข้าด้วยกัน (ตามรูปที่ ๒)

- การเสนอในขั้นนี้จะมีการออกแบบจนถึงขั้นที่มีการวิเคราะห์ความเหมาะสม และมีปริมาณงานที่ชัดเจน จนพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหา และราคาไม่เกินสูงสุดได้

- กำหนดให้มีการบูรณาการกันระหว่างผู้รับจ้างในแต่ละ Module เพื่อให้ได้ผลงานที่สอดคล้องกัน

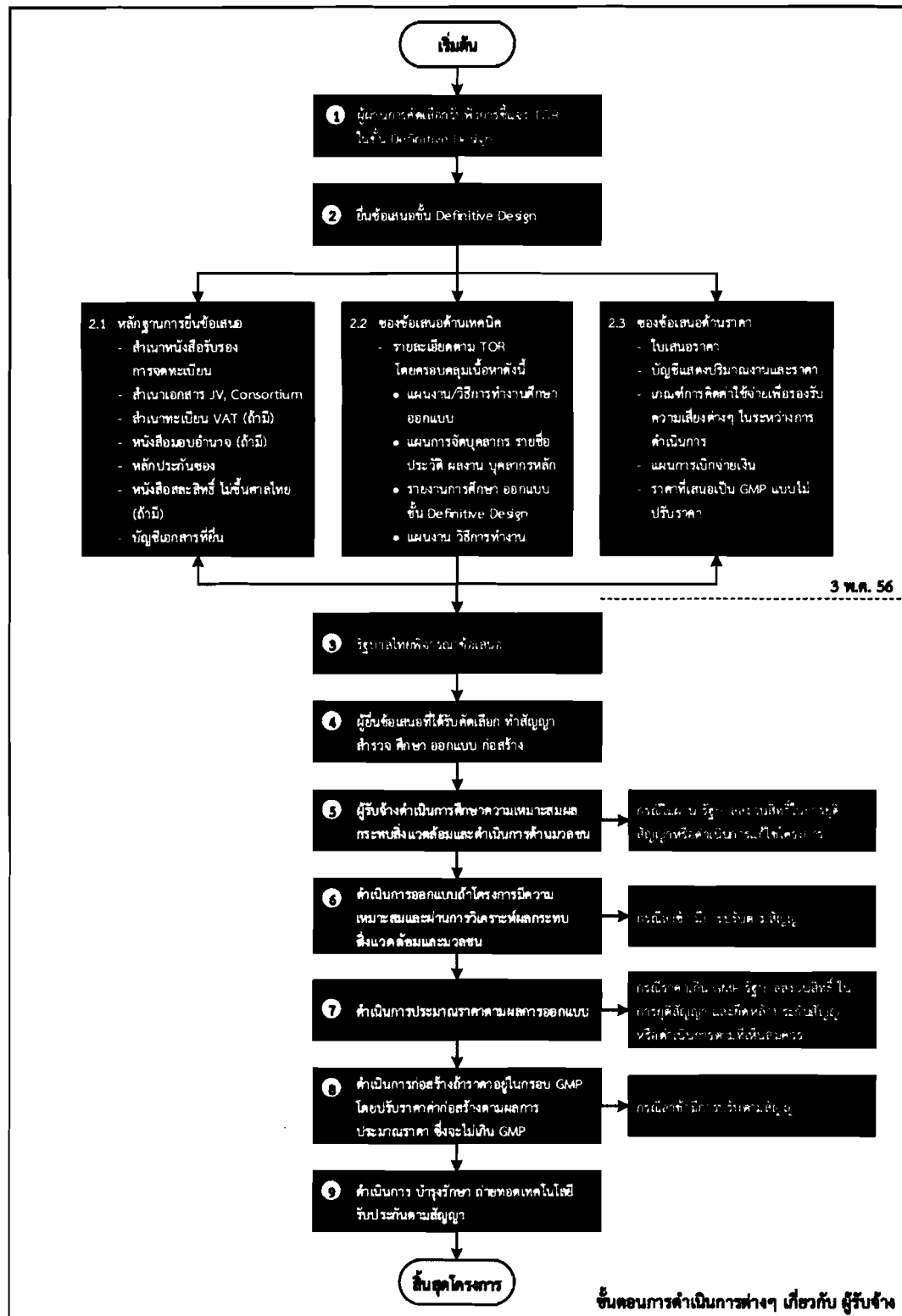
- หากจะมีการก่อสร้างอะไรที่แตกต่างจากสิ่งที่เสนอในข้อเสนอในระดับ Definitive Design จะต้องอยู่ในวงเงินตามสัญญา และได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการหากเห็นว่าดีและเหมาะสมกว่าเดิมเท่านั้น

- ราคาที่เสนอ เรียกว่า GMP (Guaranteed Maximum Price) และจะต้องอยู่ในกรอบงบประมาณตาม TOR และไม่เกินวงเงินที่รัฐบาลจัดสรรไว้

- ในการเบิกจ่ายเงิน รัฐบาลจะจ่ายเงินให้ผู้รับจ้างตามปริมาณงานโดยใช้ราคาต่อหน่วยตามอัตราที่ทางราชการกำหนด

(๒) ด้านวิศวกรรม/เทคนิค

แนวคิดในการบริหารจัดการน้ำ(แก้ไขปัญหามลพิษและภัยแล้ง) ขนาดจะอยู่ในระดับอุทกภัยและภัยแล้งที่รอบปีการเกิด ๑๐๐ ปี และจะต้องดำเนินการให้ครบทุกด้าน ๑.น้ำต้องมีที่อยู่ ประกอบด้วย เขื่อนเก็บกักน้ำ การชลอด้วยแก้มลิง และการฟื้นฟูพื้นที่ต้นน้ำ ๒.น้ำต้องมีที่ไป ประกอบด้วย การปรับปรุงการระบายน้ำเดิม การจัดทำทางผันน้ำหลากขั้นใหม่ ๓.การป้องกันพื้นที่ชุมชนและเศรษฐกิจ ประกอบด้วย ระบบป้องกันน้ำท่วม และการจัดการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสม ในลุ่มน้ำเจ้าพระยาและลุ่มน้ำอื่นๆ ซึ่งคาดการณ์ว่าการเสนอของกลุ่มบริษัทต่างๆจะแตกต่างกันเฉพาะพื้นที่ดำเนินการ ขนาด และวิธีการก่อสร้าง ซึ่งเป็นไปตามความชำนาญและประสบการณ์ของแต่ละกลุ่มบริษัท จึงสามารถมั่นใจได้ว่า แนวทางการแก้ไขมีความเหมาะสมด้านเทคนิค มีประสิทธิภาพและทำให้สามารถบริหารจัดการน้ำ(แก้ไขปัญหามลพิษและภัยแล้ง) ในภาพรวมได้อย่างแน่นอน

รูปที่ ๒ ขั้นตอนการดำเนินงานของข้อเสนอในระดับ Definitive Design

(๓) ด้านความโปร่งใสและความชัดเจนในการเสนอราคา

- มีการหารือกับ ปปช. หน่วยงานควบคุม ตรวจสอบ และหน่วยงานด้านกฎหมายต่างๆ เช่น สำนักงานอัยการสูงสุด คณะกรรมการกฤษฎีกา รวมทั้งได้ผ่านการพิจารณาจากสำนักงานกฤษฎีกา โดย ได้มีความเห็นว่าโครงการนี้ไม่ใช่โครงการที่มีแบบพร้อมประมูล แต่เป็นลักษณะ Design and Build โดยกำหนดราคาสูงสุด (GMP) ไว้ เนื่องจากเป็นโครงการที่มีความสำคัญและจำเป็นเร่งด่วน จึงต้องมีการดำเนินการในการศึกษา ออกแบบ แล้วนำไปก่อสร้างอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดขั้นตอนการก่อสร้างลง ซึ่งช่วยให้ดำเนินโครงการได้เสร็จเร็วขึ้น

- การคัดเลือกบริษัทที่จะดำเนินโครงการจริง จะดำเนินการโดยคณะกรรมการ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคนิควิศวกรรม สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งผลการคัดเลือกบริษัทสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา ภายหลังจากที่คณะกรรมการได้คัดเลือกเสร็จเรียบร้อยแล้ว

- การจ่ายเงินจะจ่ายตามปริมาณงานจริง และใช้ราคาต่อหน่วย ตามที่กฎหมายกำหนด โดยจะมีการกำหนดกรอบเงินสูงสุดไม่เกิน GMP ซึ่งจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้มั่นใจได้ว่าโครงการมีความโปร่งใส และตรวจสอบได้ และไม่มากเกินไปจนงบประมาณที่มีมาแต่ต้น

- ในการเสนอราคา กบอ. ได้กำหนดให้ผู้เสนอราคาซึ่งครอบคลุมตั้งแต่ การศึกษาความเหมาะสม การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม-สังคม/สุขภาพ การจัดหาที่ดิน การประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยแสดงรายละเอียดของปริมาณงานและราคาให้ครบถ้วน ตามหลักเกณฑ์การคำนวณราคากลางงานศึกษา ออกแบบ และงานก่อสร้างของทางราชการ

๔ การดำเนินงานในระยะต่อไป

การดำเนินการเพื่อออกแบบก่อสร้าง (Detail Design)

ภายหลังจากที่ได้ทำการคัดเลือกกลุ่มบริษัทที่ดีที่สุดโดยคณะกรรมการแล้ว จึงจะดำเนินโครงการจริง และ กบอ.ได้กำหนดให้ผู้รับจ้างจะต้องดำเนินการดังนี้

- กำหนดให้ทุก Module ต้องมีการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามที่กฎหมายกำหนด
- กำหนดให้ดำเนินการด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนตามกฎหมายทุกประการ
- ในกรณีที่มีการเวนคืนที่ดิน จะดำเนินการตามระเบียบของทางราชการทุกประการ โดยรัฐบาลจะเป็นผู้ออกพรก.เวนคืน ผู้รับจ้างจะต้องประเมินวงเงินประมาณ เพื่อใช้ในการเวนคืนไว้ใน Proposal โดยผู้รับจ้างจะต้องส่งเอกสารประกอบการประเมินราคาตามราคากลางของที่ดินบริเวณนั้น ที่กรมที่ดินกำหนดไว้

สิ่งที่รัฐบาลคาดหวัง และจะได้ดำเนินการรณรงค์ต่อไปก็คือ ขอให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการแก้ไขปัญหาของชาติ โดยมีการเสียสละเพื่อให้โครงการประสบความสำเร็จ มิฉะนั้นโครงการที่คาดหวังว่าจะช่วยแก้ปัญหาให้ประเทศ ก็จะไม่สามารถเดินหน้าต่อไปได้ ซึ่งผลกระทบก็จะเกิดขึ้นกับประชาชน ในกรณีที่เกิดอุทกภัยในระดับรุนแรง เช่น ปี ๒๕๕๔ (ซึ่งมีผู้ได้รับผลกระทบนับล้านคน พื้นที่นับสิบล้านไร่ และความเสียหายกว่า ๑.๔ ล้านล้านบาท)

๕ ผลที่ได้รับจากการดำเนินการโครงการ

- มีอ่างเก็บน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำปิง ยม น่าน สะแกกรัง และป่าสัก มีความจุเก็บกักประมาณ ๑,๓๐๐ ล้าน ลบ.ม.

- มีฝังการใช้ประโยชน์ที่ดิน และ ก่อสร้างระบบป้องกันน้ำท่วมเพื่อแก้ไขปัญหา น้ำท่วมของพื้นที่ชุมชน เขตเศรษฐกิจหลัก พื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน ในพื้นที่ลุ่มน้ำปิง วัง ยม น่านสะแกกรัง ท่าจีน ป่าสัก และเจ้าพระยา

- มีโครงสร้างพร้อมส่วนประกอบที่จำเป็นอื่นๆ ต่อการพัฒนาพื้นที่รับน้ำหลากชั่วคราว (แก้มลิง) ในพื้นที่โครงการชลประทานเหนือจังหวัดนครสวรรค์ หรือพื้นที่ลุ่มต่ำตามธรรมชาติ สำหรับเก็บกักน้ำหลากชั่วคราว ให้ได้ความจุเก็บกักประมาณ ๓,๐๐๐ ล้าน ลบ.ม.

- มีการปรับปรุงสภาพลำน้ำสายหลัก และป้องกันการกัดเซาะตลิ่งริมแม่น้ำ (River Bank Protection) ในพื้นที่แม่น้ำยม น่าน เจ้าพระยา ได้แก่ แม่น้ำพิจิตร คลองหกบาท คลองผันน้ำยม-น่าน จังหวัดสุโขทัย ให้มีอัตราการไหล ๑๐๐ ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที ขุดคลองสายใหม่ช่วงคอขวดจังหวัดอยุธยา จาก อ.บางบาล ถึง อ.บางไทร ระยะทางประมาณ ๒๓ กิโลเมตร อัตราการไหลไม่น้อยกว่า ๑,๒๐๐ ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที พร้อมอาคารบังคับน้ำ

- มีทางผันน้ำ (Flood Diversion Channel) ด้านฝั่งตะวันตกและฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา ให้สามารถผันน้ำลงสู่อ่าวไทยไม่น้อยกว่า ๑,๕๐๐ ลบ.ม./วินาที รวมทั้งการก่อสร้างถนนริมคลองที่ขุดใหม่เพื่อรองรับการคมนาคม เพื่อทำหน้าที่ระบายน้ำหลากที่เกินขีดความสามารถของแม่น้ำเจ้าพระยาโดยเน้นระบบแรงโน้มถ่วงลงสู่อ่าวไทย

- มีองค์กรบริหารจัดการน้ำ Single Command Center และการจัดทำระบบคลังข้อมูลในการพยากรณ์และเตือนภัยรวมทั้งการบริหารจัดการน้ำ พร้อมทั้งพัฒนาปรับปรุงเพิ่มประสิทธิภาพของระบบโทรมาตรในปัจจุบันพัฒนาระบบการพยากรณ์เพื่อการบริหารจัดการน้ำและรวมถึงการพยากรณ์อากาศที่เกี่ยวข้องด้วย เพื่อพัฒนาระบบบริหาร/ระบบสนับสนุนการตัดสินใจในภาวะปกติและภาวะวิกฤติ เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพและเพิ่มศักยภาพระบบโครงสร้างพื้นฐานของคลังข้อมูลน้ำและภูมิอากาศแห่งชาติเพื่อดำเนินการพัฒนาต่อเนื่องจากแผนงานระยะเร่งด่วนของ กยท. ด้าน “พัฒนากล้องข้อมูลระบบพยากรณ์และเตือนภัย” ซึ่งกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และหน่วยราชการอื่นๆ ได้ดำเนินการไว้ก่อนแล้ว

- มีอ่างเก็บน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ ๑๗ ลุ่มน้ำ ให้ได้ความจุเก็บกักประมาณ ๔๕๐ ล้าน ลบ.ม.

- มีผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน และก่อสร้างระบบป้องกันน้ำท่วมเพื่อแก้ไขปัญหา น้ำท่วมของพื้นที่ชุมชน เขตเศรษฐกิจหลัก พื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน ในพื้นที่ ๑๗ ลุ่มน้ำ

- มีการปรับปรุงคลองและ/หรือคลองระบายน้ำอื่นๆ ในพื้นที่อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดสงขลา ให้สามารถผันน้ำลงสู่อ่าวไทยได้ไม่น้อยกว่า ๑,๒๐๐ ลบ.ม./วินาที เพื่อป้องกันอุทกภัยที่จะเกิดขึ้นอย่างถาวร เป็นต้น
